

พัฒนาการของโครงการพัฒนายาวชนโดยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปลายปี ๒๕๔๘ ธนาคารตั้งโครงการพัฒนายาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง
เป้าหมาย: เรียนรู้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการทำงานกับ รร.ที่มีความก้าวหน้าในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ๙ แห่ง



กลางปี ๒๕๕๑-๒๕๕๙ จัดทำ “โครงการเสริมศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา”

เป้าหมาย : สนับสนุนให้สถานศึกษาพอเพียงพัฒนาตัวเองเป็น “ศูนย์การเรียนรู้” เพื่อเป็นตัวอย่างของ รร. ที่ผู้บริหาร ครู และนักเรียน นำหลักปรัชญาไปใช้ในการทำงาน เพื่อสร้างอุปนิสัย “พอเพียง” ให้นักเรียน (Whole School Approach) และเป็นแกนนำขยายผลให้กับกระทรวงศึกษาธิการ



กรรมการธนาคารได้รับแรงบันดาลใจจากการสัมมนาเศรษฐกิจพอเพียงที่จัดขึ้นโดย สชช. และสำนักงานทรัพย์สินฯ

ช่วงเรียนรู้ของทีมงานและร.ร.นำร่อง (ปี ๒๕๔๙ - กลางปี ๒๕๕๑)

- ทำงานร่วมกับ รร.เพื่อความเข้าใจในหลักปรัชญาและการประยุกต์ใช้ของ รร. ว่าผู้บริหารนำมาใช้บริหารจัดการอย่างไร ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างไร
- เสริมความรู้เรื่องการบริหารจัดการการเงินอย่างพอเพียง และบริหารจัดการธุรกิจอย่างพอเพียงโดยพนักงานธนาคารจิตอาสา

วิเคราะห์ศักยภาพ ค้นหาจุดแข็งเชื่อมโยงเครือข่าย + สร้างความเข้าใจ และนำปรัชญาไปใช้ให้ถูกต้อง

- ให้ครูและผู้บริหารฝึกถอดบทเรียนประสบการณ์การใช้หลักปรัชญาในชีวิตและงาน เพื่อสร้างความเข้าใจในหลักปรัชญา และเห็นเป้าหมายของโครงการว่าอยู่ที่การสร้างอุปนิสัย “พอเพียง” ให้ นร. ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
- จัดเวทีให้ รร. ร่วมกันพัฒนาตัวชี้วัดวิเคราะห์ศักยภาพตนเอง และวางแผนพัฒนา รร. ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้
- จัดให้มีการแลกเปลี่ยนนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในระดับพื้นที่ ภูมิภาค และระดับประเทศ
- คัดเลือก รร.เด่น และจัดกิจกรรมทำความเข้าใจ วิเคราะห์ทุนของ รร.ในแต่ละภูมิภาค เพื่อวางแผนทางพัฒนาให้เป็น รร.นำร่อง

พัฒนาและสร้างความรู้

- ด้วยการพัฒนา รร.ที่มีความพร้อมอย่างเข้มข้น เพื่อเป็นแบบอย่างควบคู่ไปกับการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมโยงเครือข่ายผู้บริหาร และครูอย่างต่อเนื่อง ในประเด็นดังนี้**
- ช่วยให้ผู้บริหารสามารถสร้างศรัทธา คึงการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาให้กับผู้เกี่ยวข้องในลักษณะ Whole School Approach
 - สนับสนุนให้ครูแกนนำสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาและกระตุ้นให้ครูทั้ง รร.นำมาใช้ออกแบบการเรียนรู้
 - สนับสนุนให้ผู้บริหารและครูนำเครื่องมือการจัดการความรู้ (ถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้การนำหลักปรัชญาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้) และนำกระบวนการวิจัยมาใช้สร้างความรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน

ขยายโครงการ

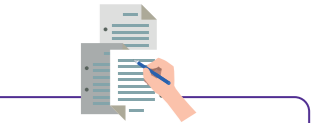
- ปี ๒๕๕๓ คัดกรอง รร.ใหม่จากที่สมัครเข้ามา ๖๒๑ แห่ง มารวมกับ รร.เครือข่ายเดิมเหลือ ๑๖๐ แห่ง เพื่อพัฒนาให้ได้ ๘๙ ศูนย์การเรียนรู้ ในปี ๒๕๕๔
- สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยในพื้นที่มาเป็นผู้เกี่ยวข้อง และเสริมศักยภาพโรงเรียนด้านวิชาการ
- ใช้กระบวนการพัฒนาเหมือนที่ทำกับ รร.เครือข่ายเดิม คือ สร้างความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาและเป้าหมายของกรนำหลักปรัชญาไปใช้ในภาคการศึกษาว่าอยู่ที่ การสร้างคุณลักษณะให้ นร. สนับสนุนให้ผู้บริหารสามารถสร้างการเรียนรู้ และนำกระบวนการวิจัยมาใช้สร้างความรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้ครูนำหลักปรัชญาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

ยกระดับการพัฒนาจากฐานคุณทางบุคลากรและความรู้ที่เพิ่มขึ้น

- พัฒนาผู้บริหารและครูแกนนำที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีในเชิงลึก และเริ่มสนับสนุนให้เป็นผู้ขยายผลสู่ รร.เครือข่าย
- เน้นเสริมศักยภาพครูเรื่องการออกแบบการเรียนรู้และการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างอุปนิสัย “พอเพียง”
 - พัฒนาตัวอย่างกระบวนการออกแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัย “พอเพียง” ของครู BP ให้มีความสมบูรณ์ขึ้น เพื่อจัดทำเป็นสื่อเผยแพร่
 - สนับสนุนให้ รร.นำ ๗ คำถามพัฒนากระบวนการคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ รศ.ดร.ทีศนา ชนมะณี พัฒนาขึ้นเพื่อช่วยให้ครูสามารถฝึกให้ นร.นำหลัก ๓ ท่วง ๒ เงื่อนไขมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างดี ด้วยความเข้าใจ เห็นคุณค่าในหลักปรัชญา
 - สนับสนุนให้ครูนำจัดปัญหาซึ่งเป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้จากภายในมาเสริมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
- สนับสนุนให้ผู้บริหารและครูในศูนย์การเรียนรู้เห็นความเชื่อมโยงของการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ที่เชื่อมโยงกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย สังคมโลก ผ่านการเรียนรู้แบบ System Thinking / Dynamic Complexity / Social Complexity / Emerging Trend เพื่อพัฒนาทักษะในการวิเคราะห์สถานการณ์และเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้

สนับสนุนให้ศูนย์การเรียนรู้ต่อยอดองค์ความรู้ ด้วยการเป็นผู้พัฒนาโรงเรียนเครือข่าย

- เสริมศักยภาพศูนย์การเรียนรู้เรื่องการออกแบบ และจัดกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัย โดยเน้นเรื่องการจัดการกระบวนการเสริมศักยภาพครู เรื่องการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้าง “อุปนิสัย” และการใช้ชุดคำถามพัฒนากระบวนการคิด
- จัดให้มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างมูลนิธิ มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียนรู้ และ รร.เครือข่าย ด้วยการไปดูงาน รร.เครือข่ายที่มีความก้าวหน้าในพื้นที่ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ถอดบทเรียนผู้บริหาร ครู และนักเรียน ว่านำหลักปรัชญาไปใช้อย่างไร เกิดผลอย่างไร ไปพร้อมๆ กับการประเมินภายใน เพื่อให้ รร.เห็นตัวเอง ทราบจุดเด่น และข้อบกพร่องที่จะนำไปสู่การพัฒนา ขณะที่ผู้ดูงานได้ร่วมแลกเปลี่ยนเพิ่มเติม และเรียนรู้จากของจริงจาก รร.ในพื้นที่ซึ่งกำลังพัฒนาไปพร้อมๆ กัน และมีปัญหาคล้ายคลึงกัน ได้เข้าใจชัดเจน และเมื่อกลับไปทำที่ รร. หากมีปัญหาก็อธิบายสามารถปรึกษาใครได้



ถอดบทเรียนการทำงานโครงการ

- เป้าหมาย:
- ถอดบทเรียนโรงเรียนที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดี เพื่อเป็นแบบอย่างในการขยายผล
 - ถอดบทเรียนการทำงานของโครงการ
 - จัดทำทำเนียบศูนย์การเรียนรู้ ๔๓ แห่ง

๒๕๔๖

๒๕๔๘

๒๕๔๙

๒๕๕๐

๒๕๕๑

๒๕๕๒

๒๕๕๓

๒๕๕๔

๒๕๕๕

๒๕๕๖

๒๕๕๗

๒๕๕๘

๒๕๕๙

ผลลัพธ์

- รร. ๓ แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพชรบุรี โยธินบูรณะ และเทศบาลจามเทวีได้เป็นศูนย์การเรียนรู้ในเวลาต่อมา
- ผู้บริหารและครูจากศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าวเป็นแบบปฏิบัติที่ดี และเป็นแกนนำช่วยขับเคลื่อนในเวลาต่อมา

ข้อค้นพบ

- ครูสอนเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น เกษตร การประหยัด อดออม และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์
- ในแต่ละ รร. มีผู้บริหารและครูจำนวนไม่มากที่ศรัทธาในหลักปรัชญา และเป็นผู้ริเริ่มนำหลักปรัชญาไปใช้ ส่วนครูอื่นๆ และผู้ปกครองยังไม่เข้าใจ
- ผู้บริหารและครูที่ทำงานเรื่องนี้ มีศรัทธาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีอุดมการณ์และรักการเรียนรู้

ความท้าทาย

- ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจในหลักปรัชญาคลาดเคลื่อน
- ครูให้คุณค่ากับชิ้นงานหรือผลงานของ นร. มากกว่าการเรียนรู้จากกระบวนการทำงาน
- ครูส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจว่าการสอนเศรษฐกิจพอเพียงต้องนำสู่กระบวนการคิดและนำหลักปรัชญาไปใช้ทำงาน

- รร.ที่สมัครเข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่เป็น รร.มัธยมศึกษาที่มีหลายบริบท ในเมืองชนบท ชายขอบ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และใหญ่พิเศษ (รายละเอียดหน้า ๕๐)
- ผู้บริหารและครูใน รร.เครือข่ายเดิมมีความเข้าใจ และมีการจัดกิจกรรมที่ก้าวหน้ากว่า รร. เครือข่ายรุ่นใหม่ เช่น โยธินบูรณะและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพชรบุรี เป็นต้น
- รร.และกระทรวงศึกษาธิการเริ่มนำรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการลดต้นทุนการเรียนรู้ไปปรับใช้

- ผู้บริหารและครูที่ทำงานเรื่องนี้ศรัทธาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีอุดมการณ์ และเกือบทุก รร. มีกิจกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว แต่ยังเข้าใจหลักปรัชญาไม่ชัด
- การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงมีความหลากหลาย ผู้บริหารและครูเป็นคนคิดกิจกรรมให้ นร.ทำ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ลอกเลียนแบบกันมา เช่น เกษตร ทฤษฎีใหม่ ประหยัดอดออม ประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้ โดยเข้าใจว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาแล้ว ยังไม่เห็นกระบวนการที่ชัดเจน

- เหมือนช่วงปี ๔๙-๕๐
- ครูส่วนใหญ่มองว่าเป็นภาระเพิ่ม
- ผู้ปกครองต้องการให้ลูกเรียนเก่ง และคิดว่าการปลูกฝังหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการให้เด็กทำกิจกรรมเกษตร ประหยัดอดออม และธนาคารขยะเป็นการแบ่งเวลาเรียนจึงต่อต้าน
- ผู้บริหารและครูที่อยู่ใน รร.ใกล้เคียงมักไม่ยอมรับความสามารถ ซึ่งกันและกัน

- รร.เครือข่ายได้แนวทางและตัวชี้วัดเพื่อนำไปพัฒนา รร. เป็นศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งต่อมาตัวชี้วัดดังกล่าวได้รับการพัฒนาร่วมกับสำนักงานทรัพย์สินฯ และกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นเกณฑ์ประเมินศูนย์การเรียนรู้
- ครูเริ่มเข้าใจว่าการจะปลูกฝังอุปนิสัย “พอเพียง” ให้ นร. ต้องเปิดโอกาสให้ นร.ลงมือทำ
- ผู้บริหารเริ่มนำเครื่องมือการจัดการความรู้ และการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมมาใช้

- ปี ๒๕๕๓**
- รร.เครือข่ายเดิมผู้บริหารส่วนใหญ่ให้นำหลักปรัชญาไปใช้ในการบริหารจัดการ ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตน ทำให้เข้าใจว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิด หลักการทำงาน หลักในการแก้ปัญหา และการบริหารจัดการต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่หลาย รร.ยังไม่ลงสู่ตัวนักเรียนแม้ว่าจะรู้ว่าจะอยู่ในหลักสูตรจัดการเรียนรู้ (อยู่ในช่วงเรียนรู้ทำความเข้าใจ)
 - ครูส่วนใหญ่มีแผนบูรณาการหลักปรัชญา ที่ครูเป็นผู้ใช้แต่มีบางส่วนที่ออกแบบให้เด็กนำหลักปรัชญาไปใช้ในการทำกิจกรรม
 - มีการนำกระบวนการถอดบทเรียนหลังการทำงานมาใช้ แต่ส่วนใหญ่เป็นการตีความกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักปรัชญา มีเพียงไม่กี่โรงเรียนที่ถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้จากการทำงานว่านักเรียนได้นำหลักปรัชญาไปใช้อย่างไร
 - รร. เครือข่ายใหม่ส่วนใหญ่รู้จักหลักปรัชญาในเชิงนิยามหรือในเชิงทฤษฎี ผู้บริหารและครูบางคนใช้แล้วแต่ยังไม่ชัดเจน

- การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่วนใหญ่เป็นการสอนนิยาม เน้นการวิเคราะห์ตีความว่าพฤติกรรมใดเป็นพอประมาณ เป็นเหตุผล เป็นภูมิคุ้มกัน เป็นความรู้ เป็นคุณธรรม ซึ่งการตีความยังเป็นแบบแยกส่วนมากกว่านำหลักทั้ง ๕ มาพิจารณาพร้อมกัน
- ครูส่วนใหญ่เข้าใจว่าการนำหลักปรัชญาไปใช้ในการทำงานและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กเป็นการสอนเศรษฐกิจพอเพียงแล้วแม้ว่าจะยังไม่มีการออกแบบให้เด็กนำหลักปรัชญาไปใช้
- โจทย์ถอดบทเรียนหลังการทำงานของครูส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อประเมินความรู้ หรือเนื้อหา และตีความว่ากิจกรรมใดเป็นเศรษฐกิจพอเพียง
- รร.เครือข่ายใหม่ส่วนใหญ่ ครูสอนเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกิจกรรมที่ลอกเลียนรูปแบบมาจากโรงเรียนรุ่นแรกๆ ซึ่งยังไม่ไปถึงผลึกคิด และหลักปฏิบัติ แม้ว่าบางโรงเรียนจะมีแผนจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้วก็ตาม

- ได้ ๑๗ รร. เป็นแบบปฏิบัติที่ดี
- ได้ผู้บริหารและครูเป็นแบบอย่างในการขับเคลื่อนขยายผลสู่ รร.เครือข่าย (ดูหน้า ๖๓)
- หนังสือประสบการณ์จริงบนเส้นทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- รร.พัฒนาตนเองเป็นศูนย์การเรียนรู้ ๒๗ แห่ง (๖ ม.ย. ๕๔ ได้ ๑๓ แห่ง / ๒๖ ก.ค. ๕๕ ได้ ๑๔ แห่ง) ที่ผู้บริหาร และครูเป็นแบบอย่าง และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนขยายผลหลักปรัชญา
- ครูมีเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนได้นำหลักปรัชญาไปใช้กับทุกกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดคำถามกระตุ้นคิดตามหลักปรัชญา (วางแนวก่อนทำ แก้ปัญหาระหว่างทำ ทบทวนถอดบทเรียนหลังการทำงาน)
- ครูในศูนย์การเรียนรู้ และโรงเรียนที่ก้าวหน้า ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัย “พอเพียง” ที่หลากหลาย เช่น การทำโครงการ / โครงการการจัดค่ายพัฒนานักเรียนแกนนำ และนำเครื่องมือที่มูลนิธิจัดอบรมให้มาปรับใช้
- ครูใน รร. เครือข่ายรู้แล้วว่าเพียงเข้าใจในระบือนิยามไม่สามารถทำให้พฤติกรรม นักเรียนเปลี่ยนได้ ต้องกระตุ้นให้นักเรียนนำหลักปรัชญาไปใช้ทำงาน และใช้คำถาม กระตุ้นคิด ซึ่งครูแต่ละคนนำมาใช้ในระดับต่างๆ กัน
- ผู้บริหารและครูจากศูนย์การเรียนรู้ได้เรียนรู้และเกิดการพัฒนาจากการไปเป็นพี่เลี้ยง ขยายผลให้รร.เครือข่าย

- ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ที่เพิ่งเข้าร่วมโครงการ ยังอยู่ในช่วงของการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะโรงเรียนที่เพิ่งเริ่มขับเคลื่อนไม่นาน จึงยังไม่เห็นผลทันนักเรียน
- มหาวิทยาลัยที่ประสบความสำเร็จคือ มหาวิทยาลัยที่เปิดได้ ร่วมเรียนรู้กับโรงเรียน เป็นความสัมพันธ์แนวราบ สนับสนุนให้ศูนย์การเรียนรู้ร่วมออกแบบ และพัฒนา รร. เครือข่ายไปด้วยกัน โดยมหาวิทยาลัยใช้ศักยภาพตนในเชิงวิชาการ ให้ข้อเสนอแนะ เติบโต และเป็นที่ปรึกษา รร. เครือข่ายร่วมกัน ทำให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่ตระหว่าง มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียนรู้ และ รร.เครือข่าย
- ครูเครือข่ายส่วนใหญ่ยังมีปัญหาเรื่องการนำชุดคำถามกระตุ้นคิดไปใช้เนื่องจากครูบางคนยังไม่เข้าใจชัดเจน ครูบางคนขาดทักษะในการตั้งคำถาม เพราะคุ้นเคยกับการใช้วิธีการบอกสอน
- อาจารย์มหาวิทยาลัยเข้าให้หลักปรัชญาในเชิงทฤษฎี และหลายคนติดการทิววิจัย ไม่มีเวลาคลุกคลีกับรร. ไม่ถนัดด้านการจัดกระบวนการเสริมศักยภาพ จึงไม่สามารถทำงานบรรลุเป้าหมายของโครงการและถอดตัวเองไป

- รร.พัฒนาตนเองเป็นศูนย์การเรียนรู้เพิ่มอีกจำนวน ๑๖ แห่ง (๒๙ มี.ค. ๕๖ ได้ ๔ แห่ง / ๑๕ พ.ค. ๕๗ จำนวน ๔ แห่ง / ๑๘ ก.พ. ๕๘ จำนวน ๘ แห่ง) รวมเป็น ๔๓ ศูนย์การเรียนรู้ สิ้นปี ๒๕๕๘ เป็นตัวอย่างให้กับผู้สนใจที่มีครูแกนนำ ๓๗๐ คน สามารถเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน ขยายผลหลักปรัชญาให้กระทรวงศึกษาธิการ
- ผู้เข้าร่วมโครงการทุกระดับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ผู้บริหาร ครู และนักเรียน (ใจเย็นลง ใช้เหตุผลมากขึ้น เลิกพฤติกรรมที่ไม่ดี ทำงานเป็นระบบขึ้นและประสบความสำเร็จ สัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นดีขึ้น
- โรงเรียนเครือข่ายที่เหลือส่วนหนึ่งยังคงพัฒนาตัวเองเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้
- มีชุดความรู้ เครื่องมือ และตัวอย่างในการขับเคลื่อนปรัชญาสำหรับ ผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้สนใจสามารถศึกษา และนำไปปรับใช้ได้ (ดูได้จาก [https://www.scbfoundation.com /project/ศกพ.](https://www.scbfoundation.com/project/ศกพ.))
- มหาวิทยาลัย ๓ แห่งนำหลักปรัชญาไปพัฒนาต่อยอดในการทำงานของตน และขยายผลในมหาวิทยาลัย

- ระดับความสำเร็จของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการเริ่มต้นขับเคลื่อนต้นท่อนของโรงเรียน การนำสิ่งที่เรียนรู้สู่การปฏิบัติ ความใส่ใจและศักยภาพของพี่เลี้ยง
- การเปลี่ยนผู้บริหารและครูแกนนำ ทำให้การขับเคลื่อนสะดวก แต่สำหรับผู้บริหารที่ใหม่มีอุดมการณ์และครูแกนนำเข้มแข็งจะฟื้นได้เร็ว ซึ่งการกระตุ้นจากหน่วยงานภายนอกจะมีผลค่อนข้างมาก
- ครูส่วนใหญ่เข้าใจว่าปรัชญาเป็นหลักคิด หลักปฏิบัติที่ต้องออกแบบให้นักเรียนนำไปใช้ มีการนำชุดคำถามกระตุ้นคิดตามหลักปรัชญา ไปใช้อย่างแพร่หลายส่วนใหญ่อยู่ออยู่ในช่วงของการเรียนรู้ ในระดับที่แตกต่างกันไป แต่ครูที่มีความสำเร็จ คือครูที่ใส่ใจในรายละเอียด มีทักษะการเป็น Facilitator รู้ว่าจะใช้คำถามอะไรเมื่อไร ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และมีคำถามถอดบทเรียน เพื่อสรุปกระบวนการเรียนรู้

- ครูส่วนใหญ่ไม่มีทักษะการใช้คำถามพัฒนากระบวนการคิด มีครูจำนวนหนึ่ง ใช้ชุดคำถามมาตรฐาน เกี่ยวกับหลักปรัชญาในรูปแบบของใบงาน (โดยไม่สร้างเป็นกระบวนการ) ซึ่งเมื่อนักเรียนตอบคำถามดังกล่าวบ่อยๆ จะรู้แนวคำตอบ ทำให้ไม่ได้นำหลักปรัชญาไปใช้ในการทำงานจริง จึงไม่เกิดเป็นอุปนิสัย แต่อยู่ในระดับการตอบจากคำตอบจากการเรียน การสอน บางศูนย์การเรียนรู้ใช้เวลากับการขยายผลสู่ภายนอกจนละเลยการพัฒนาภายใน รร.
- ผู้บริหารและครูแกนนำที่เข้มแข็งย้ายและผู้บริหารใหม่ไม่ลงใจ ทำให้การขับเคลื่อนของ รร. หยุดชะงัก

- รร.พัฒนาตนเองเป็นศูนย์การเรียนรู้เพิ่มอีกจำนวน ๑๖ แห่ง (๒๙ มี.ค. ๕๖ ได้ ๔ แห่ง / ๑๕ พ.ค. ๕๗ จำนวน ๔ แห่ง / ๑๘ ก.พ. ๕๘ จำนวน ๘ แห่ง) รวมเป็น ๔๓ ศูนย์การเรียนรู้ สิ้นปี ๒๕๕๘ เป็นตัวอย่างให้กับผู้สนใจที่มีผู้บริหาร BP ๓๓๓ คน มีครู BP เรื่องการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัย “พอเพียง” เกือบ ๘๐ คน มีครูแกนนำ ๓๗๐ คน สามารถเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน ขยายผลหลักปรัชญาให้กระทรวงศึกษาธิการ
- ผู้เข้าร่วมโครงการทุกระดับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ผู้บริหาร ครู และนักเรียน (ใจเย็นลง ใช้เหตุผลมากขึ้น เลิกพฤติกรรมที่ไม่ดี ทำงานเป็นระบบขึ้นและประสบความสำเร็จ สัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นดีขึ้น
- โรงเรียนเครือข่ายที่เหลือส่วนหนึ่งยังคงพัฒนาตัวเองเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้
- มีชุดความรู้ เครื่องมือ และตัวอย่างในการขับเคลื่อนปรัชญาสำหรับ ผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้สนใจสามารถศึกษา และนำไปปรับใช้ได้ (ดูได้จาก <https://www.scbfoundation.com /project/ศกพ.>)
- มหาวิทยาลัย ๓ แห่งนำหลักปรัชญาไปพัฒนาต่อยอดในการทำงานของตน และขยายผลในมหาวิทยาลัย

- ระดับความสำเร็จของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการเริ่มต้นขับเคลื่อนต้นท่อนของโรงเรียน การนำสิ่งที่เรียนรู้สู่การปฏิบัติ ความใส่ใจและศักยภาพของพี่เลี้ยง
- การเปลี่ยนผู้บริหารและครูแกนนำ ทำให้การขับเคลื่อนสะดวก แต่สำหรับผู้บริหารที่ใหม่มีอุดมการณ์และครูแกนนำเข้มแข็งจะฟื้นได้เร็ว ซึ่งการกระตุ้นจากหน่วยงานภายนอกจะมีผลค่อนข้างมาก
- ครูส่วนใหญ่เข้าใจว่าปรัชญาเป็นหลักคิด หลักปฏิบัติที่ต้องออกแบบให้นักเรียนนำไปใช้ มีการนำชุดคำถามกระตุ้นคิดตามหลักปรัชญา ไปใช้อย่างแพร่หลายส่วนใหญ่อยู่ออยู่ในช่วงของการเรียนรู้ ในระดับที่แตกต่างกันไป แต่ครูที่มีความสำเร็จ คือครูที่ใส่ใจในรายละเอียด มีทักษะการเป็น Facilitator รู้ว่าจะใช้คำถามอะไรเมื่อไร ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และมีคำถามถอดบทเรียน เพื่อสรุปกระบวนการเรียนรู้

- ครูส่วนใหญ่ไม่มีทักษะการใช้คำถามพัฒนากระบวนการคิด มีครูจำนวนหนึ่ง ใช้ชุดคำถามมาตรฐาน เกี่ยวกับหลักปรัชญาในรูปแบบของใบงาน (โดยไม่สร้างเป็นกระบวนการ) ซึ่งเมื่อนักเรียนตอบคำถามดังกล่าวบ่อยๆ จะรู้แนวคำตอบ ทำให้ไม่ได้นำหลักปรัชญาไปใช้ในการทำงานจริง จึงไม่เกิดเป็นอุปนิสัย แต่อยู่ในระดับการตอบจากคำตอบจากการเรียน การสอน บางศูนย์การเรียนรู้ใช้เวลากับการขยายผลสู่ภายนอกจนละเลยการพัฒนาภายใน รร.
- ผู้บริหารและครูแกนนำที่เข้มแข็งย้ายและผู้บริหารใหม่ไม่ลงใจ ทำให้การขับเคลื่อนของ รร. หยุดชะงัก

- ปี ๒๕๕๘ ได้หนังสือ**
- โรงเรียนรัชฎา เศรษฐกิจพอเพียงเริ่มต้นที่รู้จักตนเอง
 - โรงเรียนห้วยยอด เศรษฐกิจพอเพียงสร้างนักเรียน "ดี เก่ง มีความสุข"
 - ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยพอเพียง

- ได้วิถิตทัศน์**
- บนเส้นทางกรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ
 - บนเส้นทางกรขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านรัตนาคดดม
 - อุปนิสัย “พอเพียง” เกิดขึ้นได้เมื่อไรอย่างไร และมีประโยชน์อย่างไร โดยตัวอย่างนักเรียนจากศูนย์การเรียนรู้

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์การเรียนรู้ฯ สู่ รั้วทั่วประเทศทำให้ครูถูกดึงออกจากห้องเรียนซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียน การสอน บางศูนย์การเรียนรู้ใช้เวลากับการขยายผลสู่ภายนอกจนละเลยการพัฒนาภายใน รร.